

ERDÉLYI MÚZEUM

X. kötet.

1893.

II. füzet.

Régi magyar virágénekek.

(Sólymosi József daloskönyve.)

Az *Erdélyi Múzeum* múlt évi IX. füzetében (546—557. l.) tiz éneket közöltem Sólymosi József daloskönyvéből, melyre a székelyföld egyik félreeső falujában, Ravában, akadtam rá. Azóta tüzetesen átvizsgálván az unitárius főiskola könyvtárának megszerzett gyűjteményt, merem állítani, hogy a Sólymosi (Koncz?) Józseftől költői irodalmunk számára megmentett énekek mind tartalmuk nemességével, s a kifejezések szépségével, mind a formák változatos gazdagságával felkeltik az érdeklődést; úgyhogy ez igénytelen könyvecske jó lélekkel a Szencsey-féle daloskönyv és a Mátray-codex mellé tehető, melyekből Thaly az ő „*Vitézi énekei*“ nagy részét merítette.

Múltkori közleményem legelejére a legérdekesebb darabot: „*A deák dicséretét*“ állítottam. Régmúlt idők kedves themája volt dicsérni a deák szeretetreméltóságát, mikor a jogász, orvos, akadémista stb. fogalmak mind az egy „deák“ szóba voltak összefoglalva. A legrégebbi ilyenemű költeményt Thalynál a XVII. sz.-ból találjuk.

Megunt engem az én uram czafrangos voltomért;

Nem adnék én egy deákot hatvan katonáért.

Az deákot derekáért, teste állásáért,

Úgy szeretem az lölkömet frissen járásáért.

Nem ér vele egy dologból hatvan parasztember.

Vitézi énekek. II. 66.

Ily őszinte hangon dicsérgeti „az szép asszony“ az ő komasszonyának a „bátor szívű“ deákot, ki nemcsak „Minerva táborában“ „ütközik meg vitézmódra.“ A 9., 15. és 21. versszakokból kitetszőleg a hamis deákok egyike csinálhatta e verset, melyet tőlök tanult el az a debreczeni szép asszony, ki 1688-ban Haiszler general egyik „ezifra katonájának“ eldalolta. (*Thaly: Vitézi énekek.* II. 66—71.)

Már e költeményben fölismerhetőleg megtaláljuk a Sólymosi-féle daloskönyv újabb költő deákdicséretének alaphangját. A 15—21. szakokban a kőpíró, kovács, eszmadia, lakatos és borbély-, varga-, molnár-, gerencsérlegénynyel van a mindezeknél hasonlíthatatlanul többet érő „vitéz deák“ egybevetve. Látnivaló, hogy a „*Megunt engem az én uram*“ oly iparos városban költ, hol a „deáki sereg“ széteszsolva az egyes polgári házaktól élt és a gyöngéd nemnél legveszedelmesebb vetélytársai nem a nemes úr, vagy katona, hanem a különböző mesterlegények voltak.

Az *Erdélyi Múzeum*-ban bemutatott deákdicséretben figyelemre méltó, hogy éppen e mesterlegények, sőt az egész iparosrend van kihagyva a társadalmi osztályok elékszámításánál. Itt leányát az anya előbb nemeshez, azután baráthoz (kitetszik a prot. gúny!), a palástos vagyis protestáns paphoz, boltoshoz, katonához (legszerencsésb versenytársa a diáknak Debreczenen kívül) és végre a frissen sétáló deákhoz akarja férjhez adni. Hogyne menne szívesen a deákhoz a lány, „az ő galambjához“, a kinél „soha szeme szebbet, nem látott frissebbet...“ Nyomban el is énekei utána a deák dicséretét, a kinek:

Van becsületi rakás,
Mert van tógája rókás.
Abban, mint egy páva,
Lépdegel sétálva
Az deák stb.

Itt a megváltozott versalak legott Thalynak egy XVII. sz.-beli énekét juttatja eszünkbe. Nála is a szegénylegény csaknem ily hangon dalolja a „*Szegénylegény dalát*“, mely „*A deák dicséretinek*“ pendant-ja képen tekinthető.

Ha rókámál nincsen
Az mentéje szélén:
Bár Salamon tudományát
Főlmúlja, okosságát,
Az szegénylegény:

De nincs böcsületi, —
Mert azt nem nyerheti
Pérez, fajlendis köntös nélkül;
Az asztalhoz elő sem ül
Az szegénylegény.

Vit. énekek. II. 111.

A szegénylegény hosszadalmasan elékszámolván b. jait, sok nyomorúságát, végre is nem marad neki más hátra, mint a gondviselő istenben vetni bizakodó reménységét. „*A deák dicséretében*“ a férjhez szándékozó lány csaknem azon módon elősorolván „galambja“ jó tulaj-

donságait, befejezéseképen szintén oly jellemző szavakban vonja le a tanúságot:

Addig magam sem nyugszom,
Még éjjel sem aluszom:
Míg magamat társul
Nem adom, pajtásul,
Deáknak.

Erdélyi Múzeum. 1892. 548.

A fennebbiek után kimondhatni véljük azt a nem valószínűtlen feltevést, hogy a Sólymosi-féle „deák dicséretét“ nem városon, vagy valamely nagyobb iskolában, hanem falun szerezték; talán egyik falusi rektor, ki Debreczenből került s ki hihetőleg ösmerte a Szencsey-féle daloskönyvben számunkra is fenntartott két XVII. sz.-beli éneket is. Egy kissé ódon formában, de nem csekély ügyességgel összeállított verse nagy hatást tett az egyszerű népre, kiknek szemében a deák képviselte a falún kívül eső nagyvilágot. Népda-
lok módjára kezdték átalakítani a rektor énekét s messze földön elterjesztették. Egyik változata Szeged vidékéről került be Erdélyi-
hez. Rokonsága a Sólymosi-féle verssel kétségbevonhatlan:

Lányom, lányom, gyöngyvirágom,
Kerti rózsaszálom!
Elmennél-e a kovácshoz,
Az eszemadtához?
Jaj, anyám, a kovács,
Olyan mint a rossz bogrács:
Nem megyek én ahhoz!

Azután a takácshoz („Olyan, mint a záptojás“) és a vámos-
hoz¹⁾ („Valamennyi mind álmos“) szintén akkép' vonakodik menni
a lány. Végre rá tér a dal a diákra:

Lányom, lányom, gyöngyvirágom,
Kerti rózsaszálom!
Elmennél-e a diákhoz,
Az eszemadtához?
Jaj, anyám, a diák
Olyan mint a gyöngyvirág:
Elmegyek én ahhoz!

Erdélyi: Népdalok. III. 2—3.

¹⁾ Erdélyinél, bizonyosan sajtóhibából: Elmennél-e a Jánoshoz?

E csinos népének, úgy látszik, az ország nagy részében elterjedt. Mi legalább biztos forrásból úgy értesültünk, hogy nem csak Szeged vidékén, hanem még a Székelyföldön is ösmerik s a Nyárad mentén pl. máig is dalolgtatják. Érdekes, hogy végtére azt is észrevették, hogy e kedvelt népénekben épen az alsó osztály, maga a nép nincsen képviselve. Keletkezett hát egy újabb variáns, mely a népet állítja előtérbe, a paraszt lép fel ugyanis legelőbb kérőnek:

Nézd meg, lányom, nézd meg jól:

Ki kopogtat az ajtón?

Jaj, anyám, egy paraszt,

Keze-lába egy araszt:

Nem kell nekem az!

Utánna megint csak a takács („Olyan mint a sárga váz“), a kovács („Olyan mint egy szennyes zsák“) és a szabó („Tetű-bolhaszurkáló“) kapja ki a magáét a kész kosárral együtt. Végre jön a deák.

Nézd meg, lányom, nézd meg jól:

Ki kopogtat az ajtón?

Jaj, anyám, egy diák,

Olyan mint a gyöngyvirág:

Az kell nekem, az!

Erdélyi: Népdalok. III. 157.

Azt sem lehet elhallgatnunk azonban, hogy a nép még sem látszik egészen elfogultnak a diák dicséretes tulajdonságaival szemben. Újabb keltű népénekünk szerint ugyanis legvégül a katona is fölléphet s akkor aztán a dal megfelelően így alakul:

Jaj, anyám, katona,

Olyan mint a viola:

Az kell nekem, az!

Erdélyi: Népdalok. III. 157.

Sőt a Dunántúl, Veszprémmegyében, talán épen a felsorolt deákdicséret józan kritikájaként éneklük ezt az okos anyai tanácsot:

Leányom, leányom!

Diákot ne szeress:

Diákból kis pap lesz —

Az téged el nem vesz.

Arany-Gyulai: Népkölt. gyűjt. I. 336.

Az Erdélyi Múzeum múlt évi folyamában II. sz. alatt közzétett „Lánggal ég a szerelem Az ifjak szívében“ kezdetű dal gyöngye

nemcsak Sóllyosi gyűjteményének; hanem — mint ezt habozás nélkül kimondjuk — a régibb magyar irodalom összes szerelmi költészetének is egyik legszebb gyöngye ez! A kiválóan szép forma Amadéra emlékeztet; de a magvas tartalom elüt Amade üres rimpengetéseitől. Bárki volt légyen a szerző, ez egyetlen darabja is eléggé bámultatja velünk úgy a dallamos nyelvet, mint a kifejező költői erőt.

A III. sz. („*Fohászkodra, szírdobogra*“ ...) szintén csinos ének költője: *Fejér*, mint a versfőkből kitetszik. Hogy ki és mi volt ez a Fejér, arra nézve most másfél század múltán bajos volna feleletet adni.

A IV. sz. „*Búcsúének*“ sokban emlékeztet egy „*Cantio de amore*“ című XVII. századbéli költeményre, mely „igen becses költeményt“ a Szencsey-féle gyűjtemény szerint 1660-ban az erdélyi Szebenvárában szerezték. A Sóllyosinál följegyzett variáns 1., 2., 4., 5., 8., 9., 12., 13. versszakának Thalynál az 1., 4., 5., 2., 3., 10., 7., 16. szakok felelnek meg. Ismeretlen költőnk a régebbi költeménynek, mely már Szencsey-nél is ki van forgatva eredeti alakjából, elkölcsönzött stropháit is tetemesen átalakította. (V. ö. *Vitézi énekek*. II. 46—49.)

Az V. sz. búcsúének („*Békességes úton járj*“) sok rokonságot mutat több ma is élő népdalunkkal. Így 1-ső és 5-ik versszakának hatását világosan fölismerhetjük Erdélyi egy-két népdalán. (*Népdalok és mondák*. III. kt. 50. és 9. l.) A 4-ik stropha két utolsó sorát csekély változtatással feltaláljuk Thalynál is. (*Vitézi énekek*. II. 278.) Közelebb Háromszék megyéből került kezemhez egy újabbkori dalgyűjtemény, melyben ez ének, a 2-ik stropha kihagyásával, csaknem szóról szóra a Sóllyosi följegyzése szerint benne foglaltatik. Tehát ebből kitetszőleg énekünk a székelyföld nagy része előtt volt ismeretes. (V. ö.: *Költő Sámuel! Világi énekeskönyv*. Köröspatak. 1854. 8. r. 41—42. l. Unitár. főiskola tulajdona.)

A VI. sz. alatt közölt „*Ének*“ („*Eladnám a leányomat*“) székely népköltészeti terméknek látszik. Legalább egy kartársam szíves értesítése szerint, egyik szokatlan kifejezése törül metszett székely szólásmód. Mikor az anya férjhez szánt leányáról így szól: „Friss termete, tekintete, *Testét hozzám eresztette*“, — székelyeink nyelvén azt jelenti ki, hogy anyányi már a kis leány, anyjához hasonló természetű s így már valóban férjhez adható.

A VII. sz. igen szép kettős virágének („*Rigócskám, rigócskám*“)

első felének rövid változata Erdélyi népdalai közt is feltalálható. (*Népdalok és mondák*. I. 448.) Erdélyi a maga közlését nagyon réginek tartja. (U. o. II. 406.) Kár, hogy nem nevezi meg, mely vidékről közölte.

A VIII. sz. népdaltöredékek legszebbjének is párját megtaláltuk egy nyitravidéki szép dalocskában:

Rózsa vagy, rózsa vagy,
Még annál is szebb vagy;
Aranynál, ezüsthél
Sokkal ékesebb vagy.

Erdélyi: Népdalok. I. 33.

Vesd össze:
Gyöngy vagy, szívem, gyöngy vagy;
Gyöngynél is gyönygebb vagy.
A virágok között
Szeptünél is szebb vagy.

Erdélyi Múzeum. 1892. 555.

Csakhogy míg a mi szép kis dalunk csupán csak a festésnél marad s legjobb esetben is csak egy ragyogó képnek vehető; addig a nyitravidéki népdal legott eszményi magaslatra emelkedik és a legszebb befejezést nyeri e gyöngéd lyrai fordulatban:

Aranyat, ezüstöt
Mindenkor találok;
De te töled, rózsám,
Könnyen el nem válok.

A Sólymosi-gyűjtemény még hátralevő ismeretlen énekeit három részre osztottam. Első csoportba azokat tettem, melyeknek vagy énekese kitudható, vagy pedig az a „virág“, melynek tiszteletére szerezték. Közletté:elők más alkalomra marad. Másik csoportba (XVI—XXIII. sz.) külön választottam a Thálnál is közölt énekek 10 érdekes változatát. Ezek között kettőnek, csekély eltérésök miatt, újra közlését fölöslegesnek itéltük. (*Thali: Vitézi énekek*. I. 293—296. és II. 281—282.) A XXIII. számút, mely csak lényegtelen részekben tér el a Thalyétól, leginkább azért mutatjuk e helyen is be, mert rövid volta mellett egy érdekes irodalmi kérdés felvetésére ad alkalmat. Nyelvészeti és egyéb felvilágosításainkat az egyes költeményekhez csatoltuk.

I.

Bús szívemből való bús versem.

1. Bús szívemből való bús versem: Menj el, postám, lásd meg, ha szívem Él-e friss jó egészségben; Vagy pedig bánkodik szörnyen Szívében.	2. Mondd szolgálatomat nékie. Ismeretlen voltom ne nézze. Állhatatossággal magam Néki adtam s ajánlottam Jó kedvvel

3. Ugy szívem nem léssen kegyetlen,
Ha levelem mégyen kezében.
Talán megszán s hajlik menten;
Nem lesz mindenkor engedetlen
Mindenben.
7. Oh mely nehéz az én szívemnek,
Tölled elválása lelkennek.
Oda vagyon minden kedvem;
Nállad nélkül el kell vesznem,
Szerelmem.
4. De mit töltöm az időt ezzel;
Mit járok keringő beszéddel.
Sok irigyek, gonosz nyelvek
Vadnak, kik most reám törnek
Szüntelen.
8. De ha szintén el kell vesznem is;
Velem lész, ha én nem látlak is.
Mert szívemben bészartalak;
Nem különben fogva tartlak,
Mint rabot.
5. Azon vadnak, hogy megejtsenek,
Tölled elidegenítsenek.
De hejában mesterkednek,
Akármint igyekezzenek,
Nem árthat.
9. Bárcsak olyan időt érhetnék,
Hogy te veled szemben lehetnék!
Csak izengető szókkal is
Látogassuk egymást mégis
Gyakorta.
6. Szánd meg azért mostan igyemet,
Kötözzed béc sebes szívemet.
Csak te vagy én reménységem:
Légy hát nekem reménységem
Hűséggel.
10. Végső bucsúm hozzád ez légyen:
Hogy az Isten tartson épségben.
Derítse fel napod fényét,
Aldja meg szíved roményét, —
Kivánom.
11. Magam ezzel néked ajánlom,
Szép szerelmem, kedves galambom.
Tied lészek, az míg élek;
Míg bennem lakik az lélek,¹⁾
Édesem.

II.

Im mindenek....

1. Im mindenek vigasságra,
Készülnek ujulásra:
Én szívem is igen vágyik
Egy violára.
2. Látom, minden állatok
Már örökre hajlandók.
Csak egyedül, látom, magam
Gyászbán borulok.

¹⁾ E két befejező sor megegyezik az ismeretes székely népdallal:
Tied leszek, a míg élek.

A míg bennem zeng a lélek.

Vagy Erdélyinél: Mig testemben élek, Bennem cseng a lélek. *Népdalok és mondák.* II. 34.

3. Kiki vígan pályát fut, Sík mezőre ha kijut; Szerelmével vigadozván, Nem mutat ott bút. 4. Most liliumok nőnek Ifjújak jönnek s mennek: Ékes mező szépségének Igen örülnek. 5. Hej, nincs nékem dolgom így, Kit megrontott sok irigy! Nem is tudom, mely órában Adatik olly frigy. 6. Hogy én is piros rózsámmal, Vigadnék violámmal. Az mezőre sétálnék ki Én is vigsággal.	7. Ki bokrétáját sokszor, Hanem többször, mint százszor Keszkenyőmben takargatván Nyujtotta ollykor. 8. Ujjított csókjaival, Vidított tréfaival. Ugyan azért hervadott meg Szívem bánattól. 9. Árnyékban ültem velle, Játszodoztam kedvemre. Gyenge fejér két almáját Adta kezembe. 10. Hogy nem lehetek velle, Mért vagyok tőlle messze!.. De ha lehet rövid időn Ülök melléje. ¹⁾

III.

Boldogtalan én életem.

1. Boldogtalan én életem, Búval változott örömem. Szörnyű kín forog szívemen, Kiben majd megemésztetem. 2. Mert senki sincs, ki biztasson, Bánatimban vigasztaljon, Gyötrelmemből megujjítson: Bennem víg kedvet indítson. 3. Mint aszszú fa sebes lánggal, Meggerjedvén meleg által: Igy szívem is sok bánattól Szüntelenül vész és romol.	4. Mi haszna, ha bánkodom is, Könyveimet hullatom is, Hogyha szüntelen sirok is: Mert nem használ, tudom, az is. 5. Hanem keserves verseket, Megtérítvén beszédimet, Illyen szókkal édesemet Kérem, szánjon meg engemet: 6. Oh, Vénusnak szép leánya, Szépen zengedező Nympha, Pünkösti szép piros rózsa! Szánj, meg szívem, már valaha!²⁾

¹⁾ E vers, az előbb közölttel együtt, figyelmet érdemel ódon, magyaros formájáért. A gondolatmenet, sőt még egy-két kifejezés mód is emlékeztet némileg Thaly (*Vitézi énekek* II. kt. 217. és 227.) két XVII-ik századi énekére. Külső formára és kivitelre nézve azonban messze távol állanak egymástól.

²⁾ Valahára.

7. Bús szívemet vilámit meg,
 Elbágyadt lelkem újíts meg.
 Bánatimat könnyebbíts meg;
 Sok sirásom hadd szünjék meg.
8. Ha te, szívem, mind ezekben
 Megszánsz én nagy gyötrelmemben,
 Kivánom, hogy az nagy Isten
 Áldjon meg testben, lélekben.
9. Az hol elmégy, piros rózsá,
 Lábad nyomán szép viola,
 Előtted szép majoránna,
 Nevekedjék szép cziprusfa.
10. Venus és Minerva légyen
 Uti társad mindenkben.
 Valahol jársz életedben,
 Hordozzanak szerencsésen.
11. Ezekkel együtt az múzsák,
 Kövessenek kegyes Nymphák.
- Együtt lévén az Gratiák:
 Élj sokáig! — mind azt mondják.
12. Áldott légyen az az óra,
 Melyben lettél ez világra.
 Áldott légyen az az anya,
 Ki szült téged ez világra.
13. Oh, gyönyörű szép violám,
 Ékes termetű szép rózsám,
 Tavaszi szép virágocskám:
 Élj sokáig szép cziprusfám!
14. Mennyi jókat én kivánok,
 Szívemben felgondolhatok,
 Azért, kit nem is mondhatok;
 Mert bánattal teljes vagyok.
15. Hanem ezeket szívemből,¹⁾
 Kiket írtam kevés versből...
 Kivánom, hogy az egekből
 Áldjon meg Isten, mennyekből!

IV.

Jaj miért születtem...

1. Jaj miért születtem! Embert mért ismertem,
 Földre mért szállottam: látom, nincs sajátom.
 Gyenge virágomat, letörték ágamat;
 Nem fénlík gyümölcse meghervadt fűnek.
2. Senkinek panaszom nem lehet mondanom.
 Búban merítetttem, hogy elfelejtettem.
 Jó napot nem várok, mert bánatban járok:
 Nincs ki vigasztaljon, szívéhez kapcsoljon.
3. Párom nincs, hogy költsek s víg napokat töltsék.
 Meghidegült fészke, izetlen az étke.
 Jaj, ha repülhetnék, olly helyre mehetnék,
 Hol tavaszt találnék, páromra akadnék!

¹⁾ T. i. kivánom.

4. Párt egyet találtam; d attól megváltam:
Sokszor sirva bántam, hogy fészékben szálltam.
Másra is találtam s attól is megváltam:
Kit gyakorta bántam, szívesen fájlaltam.
5. Mert vala szívemnek, kedves az szememnek.
Erkölcse elmémnek, tetszett személyemnek.
Szép piros orczája, mint az piros rózsza.
Oly vala szöllása, mint méznek folyása.
6. Orczájáról szedett csókját ha említem,
Kedvesebb volt, hidgyed, mintsem beszélhetem.
Egy szóval Helenát szépséggel nevezem,
Ha az ő szép voltát mind elé rendelem. 1)
7. Oh, kegyes, szép Nympha! Mint akarom vala,
Ha szerelem útját végig futjuk vala.
De abban szerencse nem lén 2) szívem kincse:
Szerelem bilincse mert lén bal szerencse.
8. Oh, álnok szerelem, mért vagy olyan róka,
Hogy hajtod szívemet búra, siralomra?
Mért szakasztod le az rózsát szebb korában?
Hogy terjedést venne gyenge ágaiban ...
9. Gyenge ágainak szép virágzásában,
Nem különben mint az rózsza nyílásában,
Fénlenék mint Myrrha kedvesebb korában,
És szép virágait szedhetnéd markodban.
10. Így telhetnék szíved (?) vigassága abban,
Ha piros rózsáit raknád ablakodban.
Mindennap öntözvén szépen, vigasságban,
Fénlenék, mint az nap, szépen virágában.
11. Venus játékára termett iffiakkal,
Így nem cselekedtél, te mostan azokkal;
Hanem bal szerencséd nyujtottad oly móddal,
Hogy megcsalattatnak ő feltett czéljokkal.
12. Más szedi már, látom, rózsámnak virágát;
Más szagolja, látom, annak jó illatját.

1) Számlálom, elésorolom.

2) Lén: lón.

Ha megcsalattam is, szívem kívánságát
Másnak kijelentem, kedves gondolatját.

13. Kinek az szerencse szárnya jóra fordul
És kinek a koczka nyereségre indult,
Fordulását annak el ne vétse sohult;
De sőt mindenkben nyerje az triumphust.
14. Fordult az szerencse szárnya unalomra,
Nekem is most balra, mondom; de nem jóra.
Az melly indította pennámat írásra,
Szívem bánatjának kirajzolására. ¹⁾

V.

Ingadozó nádszál.

1. Ingadozó nádszál, hozzám miért hajlál,
Ha mint erős kőszál, mellettem nem állál;
Édesgető szókkal hozzád mért kapcsolál,
Ha hűségős társam lenni nem akartál?
2. Ha engemet úgy, mint méltó volt, nem szántál,
Hanem csak tettetett szívvel, szájjal voltál:
Ne végyed el soha, valamit kívántál;
Átokra forduljon minden jód, kit vártál.
3. Megvallom, nem kicsin gyötrelme szívemnek,
Hogy ez lén jutalma igaz hűségemnek.
Nincsen nyugodalma már szegény fejemnek:
Bánat s keserűség napja életemnek.
4. Ha magammal ezt elhitethettem volna,
Hogy te fogadásod illy hamar változna;
Szoros békód soha meg nem kötött volna;
Szívem is illy búban érted nem forogna.
5. Hozzám hűségedet, az mellyet fogadtál,
Hogy meg nem tartottad, tőlem elállottál:
Mi légyen az oka, te tudod, nállad áll.
Sok bút és bánatot reám szállítottál!

¹⁾ A hang és az ódon forma messze visszaviszik e szép kötemény eredetét. Talán még a XVII. sz.-ból, vagy legkésőbb a múlt század elejéről való.

6. Nem tudom ellened soha olyan vétkem,
Mellyért megunt volna az igaz szerelem.
Ha volt is ellened valami esetem,
Nem kedvemből volt az: megbocsáss édesem!
7. Soha emberi szív többet nem ígérhet,
Sem hiv barátjához igazabb nem lehet,
Mint én, szívem, hozzád, kit szívem szeretett;
Soha életemig el sem is felejtlek.
8. De nem csudálom, mert az gonosz száj és szű
Azon igyekezik, hogy legyen keserű:
Ha mi jó szót ád is, egymásnak az ily szű
Meg nem hallja, hanem állhatatos és hí.
9. Hadd legyen, én ugyan gonoszt nem kívánok;
Mint együgyű elme, csak veszteg hallgatok.
De hiszem, hogy olyra száll szomorú átok,
Ki életemnek volt veszedelmiben ok.
10. Ez kicsin írásom rejtse bé kebeledben:
Bár csak arról légyek emlékezetedben!
Valamikor véssed, szívem, ezt kezedben,
Jusson az én nevem kedvesen ¹⁾ eszedben.

VI.

Szerelmesek elválása.

1.

Legény: Vale ²⁾ szívem, szép szerelmem!
Vale, édes kécsem!
Búcsút veszek, már nem leszek
Többé veled, édesem.
Nem lehet itt maradásom,
Veled való múlatásom:
Vale szívem, szerelmem!

2.

Leány: Szerencsétlen és bús óra,
Melyben ezt kell hallanom.

¹⁾ Az ellenmondó tartalom (v. ö. a 2. és 9. 10. s az 5. és 10. strophákat) arra vall, mintha nem egy könyhán koholták volna e csinos költeményt.

²⁾ Isten veled!

Nem fordul ez eset jóra,
Következik halálomra.
Nincsen helyén az én szívem,
Elváltzott piros színem :
Jaj, szívem, meg kell halnom!

3.

Legény : Így kell lenni, nincs mit tenni :
Elérkezett az óra.
Nem lehet tovább mulatnom,¹⁾
Fel kell ülnöm az lóra.
Országra megyek próbálni,
(Ott) portázn¹⁾ tanulni.
Vale szívem gyámola!

4.

Leány : Jaj énnékem, árvácskának
Jaj szomorú szívemnek !
Most történik egy madárnak
Vége ő életinek.
Nem érzem én tagaimot,
Kezem s fejem, lábaimot.
Vége már örömemnek !

5.

Legény : Hiszem, szívem, hogy nehezen
Esik én elmenésem.
Nagy bút szerez te szívedben
Ez lóra felülésem.
Jól tudom, hogy eped szíved :
Fájdalmat szerez te néked
Ez utolsó intésem.

6.

Leány : Ha jól tudod fájdalmimat
És szívem állapotját,
Mért ujjitod szerencsétlen
És búval teljes szavát ?
Mért akarsz töllem elmenni
Örömemet megszegni ?

7.

Legény : Nem tehetek én ezekről,
Ezeknek így kell lenni.

¹⁾ Portyázni.

Már kell nékem mindezekből
 Utolsó valét vennem.
 Lehetetlen megmaradnom,
 Veled többé társalkodnom,
 Tovább (*így!*) téged szeretni.

8.

Leány: Jaj, mit hallok?! Majd meghalok...
 Ujjulnak én bánatim!
 Jobban kezdenek áradni
 S nem száradni szemeim.
 Hegyes törrel általvertél;
 Lankadnak én tagaim.

9.

Leány: Régen kellett volna neked
 Ezekről gondolkodnod:
 Szerelemnek állapotját
 Még jobban megfontolnod
 Késő immáron bánkoduod;
 Késő immár siránkoznod:
 Itt kellett maradnod.

10.

Leány: Talám szeretetben hibát
 Tapasztaltál, kegyesem?
 Gondolod, nem szerettelek
 Én téged, te édesem:
 Hogy ily teleletet adtál,
 Engemet így megutáltál.
 Hová hagysz (el) édesem?...

11.

Leány: Úgy van: azért lóra ültem
 És tölled eltávozom,
 Mert az te álnokságotdtól
 Immáron (én) irtozom.
 Hamis voltál szeretetben,
 Hamis minden lépésedben:
 Már léssen utazásom.

12.

Leány: Állj meg; szívem! Tartoztassad
 Szép paripa lovadot!
 Hallgasd meg kegyes füleddel
 (Te) megunt szolgálódot.

Mert ha még egyet nem szólok,
 Én ezentúl elájulok :
 Fordíts reám orczádat.

13.

Legény : Hamis volt ennek előtte,
 Most sem hiszek szavadnak.
 Szívem érzette fülájkját ¹⁾
 Szíved álnokságának.
 Mert szíved teli méreggel,
 Gonosz és álnok féreggel,
 Mint az Áspiskigyónak.

14.

Legény : Mint árva gerlicze madár,
 Száraz ágon maradtam :
 Édesemtől, kegyesemtől
 Jaj immár megfosztattam.
 Gyászban öltözöm ezentúl,
 Mert elválám kegyesemtől
 És nagy búra maradtam.

15.

Legény : Ugyan így szokott sípjával
 Madarász énekelni,
 Erdőn repeső madarat
 Hálóba keríteni.
 Bús szavaidat jól hallom ;
 De szíved titkát nem látom :
 Vale s tanulj szeretni. ²⁾

VII.

Kedvesétől búcsúzó vitéz éneke.

1. Kardommal övedzem, látod, édes szívem,
 Búcsúzom : előtted állok reménségben.
 De kérem az Istent, hogy még egésségben
 Lássalak, csillagom, tündöklő szépségben.

¹⁾ *Fülák* : fülánk.

²⁾ Figyelmet érdemlő a búcsúzó legény rideg beszéde, mit a költő a bánkodó lány gyöngéd kifejezéseivel csaknem a szívtelenségig fokoz. Énekeink és népdalaink nem mindig vádolhatók a női nem iránt valami túlságos gyöngédséggel. (V. ö. Erdélyi ellenmondó fejtegetését : *Népdalok és mondák*. II. 432—434.)

2. Pár puskám porozván, nyeregfőben állván
Vezetékem készen reád váarakodván; *(így!)*
Lovam is nyeregben kapúd előtt állván,
Hányja, rázza fejét, még ő is bánkodván.
3. Jó lovam alattam úgy ugrik, hánkodik:
Az kő is alatta patkótól szikrázik.
Zabolarántástól szája vérrel habzik,
Mert éretted, szívem, még ő is bánkódik.
4. Szolga, hozz paripát! hadd induljak útra!
Elmegyek az földnek külső határára:
Nem jövök én hozzád illy búra, bánatra.
Élj bár búban magad: engem nem látsz soha.
5. Lábamot ezennel kengyelben bétésem,
Jó lovamot bátran az útnak ereszttem.
De rövid nap leszen hozzád megtérésem,
Ha Istennek leszen kedves én életem.
6. Nem irigylem én azt, nem tehetek arrúl,
Hogy az esső miatt az eszterha csordul.
De ha még tavasszal az idő megjavul,
Még az én szívem is bánatból megfordul.
7. Áldott légyen az méh, az kitől származtál;
Áldott az az emlő, az mellyet te szoptál.
Áldott légy magad is gyönyörű virágszál;
Légy, kívánom, immár kedves liliumszál!
8. Kétséges az immár, hogy ha nem láthatlak,
Bár csak egy nap lenne, hogy csókolhatnálak.
Akkor tagaim is ugyan ujjulnának,
Tudom, szemeim is sirni nem tudnának.
9. Megadja még Isten azt az időt érnem,
Hogy kantárom szárát kilincsedhez kötöm;
Lovam eleiben lepedőd terítem:
Abrakot és szénát csak arról etetem.
10. Éltessen az Isten, szívem, szerencsésen!
Kívánom, virágozz egész életedben;
Zöldeljél mint pálma holtig szépségedben.
Éljek veled én is mindenkor szüntelen!

11. Oldalamon kardom, már talpamon állok,
Nyeregben paripám, már csak abrakolok :
Szép piros hajnalban az útnak indulok.
Isten hozzád, szívem! – már többet nem szóllok.¹⁾

VIII.

Reménytelen . . .

1. Reménytelen szegény fejem : Vallyon hol telik bé kedvem ; Kit rég olta óhajt szívem, Hol adatik meg énnekem ?	6. Neked ágyat jó szalmából, Nekem vét lágy párnájából ; Részem térszen édes csókjából. Megnyugtat fáradtságidből.
2. Szívem minden felé gondol, Bánatom ugyan ostromol. Melylyel látom testem romol ; De megnyugszik még valahol.	7. Pallott²⁾ abrak áll előtted, Széna mint selyem előtte !, — Idődöt kedvedre töltöd, — Nem lesz kémélve, meghidgyed.
3. Édes lovam, elfogy a fű, Oszi harmat, hideg eljő. Az is penig ha hozzám jó, Távul van s bús bennem a szű.	8. Reggel, délben abrakod jár. Nékem édes csókokat ad. Folyóvizet nem unja szád : Ne kéméld fáradtságod hát.
4. Nincs abrakom, hol tartalak. Sem istállóm, hol zárjalak. Asszonyodhoz juttassalak ? Illy messze hogy fárasszalak . . .	9. Mutasd meg hát gyorsaságod ; Lássuk ékesen járásod, Serény és kedves futásod : Tessék ki paripaságod.³⁾
5. Itt peniglen kórót rágnod, Nehéz azon csak száradnod. Talám jobb lesz utat nyomnod, Asszonyodnál megnyugonnod.	10. Jó paripám megfáradott, Lábáról patkó lehullott ; Mert hozzád sietve jutott, Kit rég olta hogy nem látott.

*

¹⁾ A 4. 7. 10. és 11. versszakok észrevehetőleg elütnek a többtől. A többször ellenmondó tartalom is arra vall, hogy a bánkódó vitéz idegen tollakkal ékesíté fel hangzatos búcsúversét. A 4-ik strofa például szemmel láthatólag ebből készült :

Hozzák az paripát, hadd induljak útra! Nem jövök tehozzád többé ennyi búra, —
Elmegyek ez világ négy (!) határaitra. Légy magadnak, bátor érjen szíved búra.

Thaly: *Vit. énekek.* II. 246—247.

²⁾ Szelelt, rostált.

³⁾ A 9 és 10. strofa között három versszakot hagytunk ki, melyek szem-

IX.

Az minap széjjel jártomban.

1. Az minap széjjel jártomban, Sok erdőköt bujdosomban, Egy madárt láték bánatban Egy aszszú fa oldalában.	6. Meggyőzött engem szerelmed, Rabjává tett te szépséged. De valamig tartja kedved, Rajtam békódat pengessed.
2. Két szárnyát elterjesztette, Magát halni eresztette: Hogy szép társát elvesztette, Azon bánkodik ő szíve.¹⁾	7. Oh, én kedves ifjúságom, Kertemben plántált virágom! Te vagy minden bizodalom, Ki ülsz az Kerubimokon.
3. Oh, én szegény árva fejem, Kiben vessem reménségem? Öregbedik veszedelmem, Nevededik sok gyötrelmem.	8. Igaz Isten reménségem. Vallyon hol telik bé kedvem: Kit rég olta óhajt szívem, Mikor adatik még nekem?
4. Mert eltölt már szabadságom, Eltávozott vigasságom. Virradásom én nem várom, Mert nem lesz kedves virágom.	9. Tovább versemet nem nyujtom. Édesem, jódot kívánom. Valamig híredet hallom, Én mind addig el nem hajlom.
5. Hol mások mennek kegyesen. Én csak sirok keservesen, Mint Apollo szép csendescn; Szemem felvetem könnyvesen.	10. Szolgállok, szívem, míg élek, Míg te élsz is (?), én is élek. Vedd jó neven, szívem, kérlek. Megszolgálom még, ha élek.

mel láthatólag más versből vannak átvéve. A kihagyott strófák elseje ily esinosan hangzik:

Kelj fel, múzsám, édes múzsám!
 Kelj fel énekelni!
 Keservesen siránkozni,
 Kedvesemtől búcsút venni.

¹⁾ V. ö. Nagy madarat láték nagy bánatba,
Magas fenyűfának tetejébe.
Úgy szól, úgy szól, úgy kesereg:
Fejét földbe csökkesztette,
Magát holtté eresztette.

X.

Nagy bánatban forog . . .

1. Nagy bánatban forog szívem, Mert elváltozott szerelmem, És az én egyetlen egyem Messze távozott el tőlem. 3. Az én szívem ujjulásra, Nem készül már vigasságra, Míg szívem piros rózsája Ki nem nyilik, violája. 3. Szívem, régi szép szerelmem, Ne felejts el én édesem. Ujjítsd meg bánatos szívem, Mert rég oltá óhajt lelkem. 4. Az tavasznak kezdetiben, Az madarak szép rendiben Örvendeznek éneklésben, Szép zöld fáknak sűrűiben. 5. Az én szívemnek nagy kínja, Érted nevededik írja; Mert irigyeknek fülákja, ¹⁾ Utánnam vetve hálója. 6. De hadd légyen irigyeknek Nyelvek reám hadd törjenek. ²⁾ Isten megfizet nékiek, Kik okai veszélyemnek.	7. Veszélyemet ők örülik, Örülvén ugyan nevetik: Nevetéssel elkerülik. Személyemet neheztelik. 8. Azért édes kis galambom, Nedvesítő szép harmatom. Hajtsd hozzám fejed, alakom, Irigyektől ne félj, szajkóm! 9. Azért igaz szerelmedet, Mutasd hozzám hűségedet. Ne titkold segítségedet. Hadd láthassam víg kedvedet! 10. Ne fáraszdad bús szívemet, Édes szívem, követemet: Fogadd el izenetemet; Tölts bé örömmel kedvemet. 11. Szemeidnek hunyorgási, Lábaidnak sétálási, Ajakidnak mosolygási: Szívemnek megújulási. 12. Vedd el, szívem, leveletem, Benne írva hívségemet. Engedjed szegény fejemet Ölődben hadd hajtsam — —

XI.

Adjon Isten . . .

1. Adjon Isten, szívem, csendes jó éjszakát,
Az holnapi napra boldog felvirradást;
Jó szerencsés álmadozást,
Veled holnap víg mulatást!

¹⁾ Fülánk.

²⁾ Ez érdekes kifejezés előjön még az I. sz. alatti ének 4-ik szakaszában is.

2. Áldjon meg az Isten téged, édes lelkem,
Valamint hogy kíván tölled az én szívem.
Balsamum olaj fejedem
Légyen kifolyó mértékben.
3. Adjon Isten sok jót annak az anyának,
Ki virágot nevelt s nem tartja magának.¹⁾
De úgy gyönyörködik másnak:
Szíve szakad nyavalyásnak.
4. Éljen amaz igaz magyar Florentina,
Kinek kedvem szerént mosolyog ajaka!
Élete légyen kinyujtva
Szerencsés hosszú napokra.
5. Áldjon meg az Isten azzal, az kit szeretsz,
Két fejr karodban légyen arany perecz:
Hogyha engem szí(v)ből szeretsz,
Vélem bizony sok jót tehetsz.²⁾

XII.

Nagy munka.

1. Nagy munka a szíven erőszakot tenni,
Az mit ember szeret, az nélkül ellenni.
Azt az szívéből kivetni,
Rólla könnyen gondolkodni,
Az kivel szenvedni
Kész, mind élni s halni.
2. Nehéz dolgok ezek, csak (*igy!*) el lehet hinni.
De más hasonlót is lehet ehhez adni:
Várazozni s el nem jönni;
Lefekünni s nem alunni;
Szeretni s nem látni.
Az szépet utálni.

¹⁾ V. ö. Adjon Isten jó szerencsét annak az anyának,
A ki fiát fölnevelte lovas katonának!

Thaly: Vitézi énekek. I. 331.

²⁾ Mintha töredékekből volna összerakva e csinos népies hangú költemény. Az utolsó stropha két első sora megvan Krizánál is ilyen alakban:

Két fejr karodban két szép arany perecz,
Éltessen az Isten azzal, a kit szeretsz.

Vadrózsák. I. 239.

3. Még nehezebbek is vadnak itt ezeknél;
De elé nem hozok többet ebben egynél.
    Úgymint: valakit szeretni,
    Viszont attól gyűlöltetni.
    Az szépet meguuni;
    Meguntat szeretni.
4. Bolondság embernek ég ellen csapdosni,
Vagy magos kösziklán haugyanyomot üzni.
    Üveg által mézet nyalni.
    Olyan szekér után futni,
    Ki nem akar várni
    S nem kíván felvenni.
- *
5. Vagyon olyan fortély az szerelemben is,
Hogy magát kénálja némely kelletlen is.
    Mutogat hozzád jó kedvet,
    Mindenekben engedelmet;
    S azonban hűségét,
    Máshoz adja szívét.
6. Okosan kell azért az dologban járni:
Az színes szíveknek nem kell mindjárt hinni.
    Higyj, de jól meglásd hogy kinek;
    Ne higyj könnyen minden szí(v)nek.
    Mert az vízre visznek;
    De szomjan eresztnek.
7. Példa legyen ebben gyengén felnőtt nádszál,
Melly az víznek partján szép egyenesen áll;
    De ha az szél kezdi fúni,
    Kezd minden felé hajlani:
    Tégedet elhadni,
    Máshoz kapcsolodni.¹⁾

XIII.

Szánom gyászos éltemet.

1. Szánom gyászos éltemet.	Meg is szánja szívemet.
Ki adja meg kedvemet?	Bokros búknak hajjai,
Ki gyógyítja ügyemet?	Sok bánatom árjai,
Várom csak Istenemet:	Nem dűlják fel lelkemet.

¹⁾ Több a józan elmélkedés, mint az igazi poesis ez énekben. Bár a gyakorlott verselés felkölti érdeklődésünket az ismeretlen költő iránt.

2. Zárva vagyok, mint madár.
Károm, látom, már is vár.
Szívem bárkája ámbár
Irigy tengerében jár,
Parthoz futok egyszer már.
Vitorlája messze néz,
Nem borítja el szélvész:
Mérge lészen lépes méz.
3. Él még az igaz Isten!
Ki volt ottan? Az Isten.
Reménségem más nincsen:
Én nékem egy kincsem;
Csak egyedül tekintsem.
Hadd múlassák magokat,
(Járják bolond?) tánczokat,
Fogják magok orrokat.
4. Zúgnak az szelek ellen.
Borul (?) (a hab?)¹⁾ szüntelen,
Hajócskámra képtelen.
De addig kell eveznem,
Hogy megtartsion Istenem.
Végre hozzád czéloat,
Igazítom partomat:
Minden gondolatimat.
5. Csak annál (?) hogy édesebb,
Szívszeretetet kedvesebb;
Mások mondják becsüesebb;
Nincs is kellemetesebb:
Azért irigyi az eb.
Egy konczon vonakodnak,
Egy csonton tusakodnak,
Mint az ebek ugatnak.
6. Nézze kiki tükörben,
Maga titkát, szívében.
Légyen bíró ügyében:
Úgy mást tégyen szégyenben.
Nincs módja ezekben.
Bogár után indulnak,
Agyargások elmúlnak:
Igy az idők elmúlnak.
7. Igy próbálta ezeket,
Ki írta ez verseket.
Sokat próbált ilyeneket.
Szenved sok irigyeket.
Hamis, csalárd szíveket.
De mégis talált egyre,
Contentáló hívére,
Irigyi ellenére.

XIV.

Vidám kedvem.

1. Vidám kedvem hová lettél,
Hogy én töllem elsiettél?
Tündöklöttél mint ezüst,
Elenyészttél mint az füst.
2. Éltem eddig szép vigságban:
Hervadok szomorúságban.
Kedves gyönyörűségért,
Elmúlándó hívságért.
3. Ravasz Venus csalárdságát,
Észre vettem ő játékját.
Hittem eddig, de nem már:
Csalj meg engem többször bár!
4. Tündér világ csalárdságát,
Észre vettem ő játékját.
Gondoltam, örömet nyujt;
De mind kigyókövet fujt.

¹⁾ Gombafoltok miatt nagyító üveggel sem lehetett kiolvasni.

5. Inkáb tetszék azért Márshoz
Folyamodnom, mint Venushoz.
Mert Márs ád szép hirt, nevet;
Venus pedig gyötrelmet.
6. Így tapasztalta ezeket,
Az ki írta ez verseket.
Ő is Venust szerette:
Csalárd jutalmát vette.
7. Szerelem fájdalommal jár,
Követi gyakorta nagy kár:
Veszedelemben forog,
Megbusul és szomorog
8. Vermet ás az irigység is;
Sőt még legjobb barátod is:
Törben kíván ejteni,
Az szívektől fosztani.
9. De az melly szív igaz és hiv,
Abban álnokság nincs, mert hiv.
Szemben száll irigységgel
És meggyőzi hivséggel,
10. Ámor Mársnál is erősebb,
Hectornál is győzedelmesb;
Az hol ő viaskodik,
Ott diadalmoskodik.
11. Ki volt erősebb Sámsonnál,
Hatalmasabb Nagy Sándornál?
Mégis annak engedtek;
Mert azok is szerettek.
12. Ellenségim minden nyelvek;
Még sem félek s nem rettegek:
Kiki párját szereti,
Azokat csak neveti.
13. Illyen bizony az én sorsom:
Készen régen az koporsóm,
Melyben kíván ejteni
Irigyem, eltemetni.
14. Te éretted, én szerelmem,
Érkezik ezer sérelmem: ¹⁾
Te éretted csak álom
Mindennemű fájdalom.
15. Ha szemeim reád vetem,
Fájdalmimat elfelejtem;
Mert csak te vagy orvosom,
Én búmban vigasztalom.
16. Míg él én bennem az lélek,
Állandóképpen szeretlek.
Bizonyítom hűtömmel,
Pecsétlem is szívemmel.
17. Ámor írta ez verseket,
Hűséget reá pecsétlett;
Állandóság penglen
Subscribálja illyképen:
18. „Nincsen bizony az ég alatt,
Nem is termett olyan állat,
Kiért megvethetnék:
Holtig ne szeretnék!”²⁾

XV.

Ének töredékek.

— — — — —
Egy asztalnál nem ülnék (én véle),
Mert ha vendégem házamhoz jönne,
Megutálna s én töllem elmenne.

¹⁾ E kifejezés Szenczi Molnár zoltárfordítására emlékeztet.

Kupást vennék, de az kupájának (*igy!*)
 Kupájával ad innya társának.
 Békét hagyok az csiszárinasnak, ¹⁾
 Mint az koldus hat pénzér' garasnak.
 Vally' ha nékem olyan uram volna,
 Ki mindennap fátyolban jártatna!...
 Bár mindennap gyakran meghátalna,
 Jobbágy szerben ²⁾ dolgozni hajtana.
 Légyen elég ez néhány versecske,
 Néked írák te kis gerliczécske.
 Majd eljő már az tavaszi fecske.
 Megcsókoljon téged az vén kecske. ³⁾

*

Ezt látván indulok az tenger partjára:
 Hero Leandernek szíve bánatjára.
 Várom, ha ⁴⁾ szerelmem fordul jobb szárnyára.
 S viszen-é valaha még nyugodalomra?
 Langja szerelmednek mert már megepesztett,
 Bában mint bő vízben... (*Több nincs.*)

XVI.

Ritkán láttam...

1. Ritkán láttam, szívem, személyednek párját,
 Piros ajakadnak reám mosolygását.
 Te két szemeidnek reám fordulását,
 Én utánnam való gyakor vigyázását.
2. Ezelőtt egykoron hallottam híredet.
 Noha nem ismértem akkor személyedet:
 Úgy kívántam látni ékes termetedet,
 Mint az szomjú szarvas hideg kútfejeket.
3. Jaj, ki ⁵⁾ keservesen esett az énnéken,
 Hogy szép szavaidat elfordítád töllem.
 Rózsaszín orczádat ne fordíts ⁶⁾ el, lelkem,
 Mert mindjárt megbúsul, szomorodik szívem!

¹⁾ Csiszár: fegyverműves. — ²⁾ Sorban.

³⁾ Szemmel látható, hogy e verset gúnyversek töredékeiből toldozták össze.
 A befejező stropha megegyezik a Thalynál olvasható XVII. sz.-beli „Vén leány
 panasza” utolsó szakával. (*Vitézi énekek.* II. 177)

⁴⁾ Vajjon. — ⁵⁾ Mi. — ⁶⁾ Ma: fordítsd.

4. Vedd el, édes szívem, róllam haragodat ;
Mutasd meg én hozzám te igazságodat,
Csendes szí(v)ből való értem bánatodat.
Te kedvedben vedd bé szegény szolgálcskádát.
5. Meg ne utáld, szívem, édes (*így!*) személyemet,
Mert ha megláthatnád szívedhez szívemet :
Bizony te megszánád árva gerliczédet,
Kegyelmedben vennéd, ki sirat tégedet.
6. Idegen én hozzám miért vagy édesem ?
Én tudom, hogy néked semmit nem vétettem.
Nem is vagyok vét'kes, tudom, édes szívem :
Ne légy hát idegen töllem, kedves lelkem.
7. Látod, az szép nap is miképpen tündöklök,
Mégis az homálytól gyakran hányattatik.
Hát emberben vétek hogy nem találtatik ?
Azért haragunod mindenért nem illik.
8. Lányíts meg szívedet, hajts¹⁾ hozzám orczádat.
Szánj meg engem s ne hagyd kis galambocskádát.
Ne ereszd el kedved kereső szolgálát :
Fogjad jobb kezemet s add nékem magadat.
9. Liliom lányító gyenge kezeidet,
Mikoron veted rám ékes szemeidet ?
Kérlek édes lelkem, fordítsd rám szemedet :
Hadd láthassam, szívem, az te hűségedet.
10. Nám²⁾ hiv szolgáló voltam parancsolatidban,
Egy órát is abban el én nem mulattam.
Valamikor hozzám küldöttél azonban,
Mindjártást szolgálóknak jó szót visszaadtam.
11. Add meg már magadot, ne rongyosd szívemet ;
Hadd végezzem el már kénes gyötrelmemet.
Hajtsd s fordítsd rám, szívem, személyedet.
Ne vond meg én töllem az te hűségedet.

¹⁾ Ma: lányítsd, hajtsd. — ²⁾ Lám.

12. Bemutasd (?) még hozzám igaz szerelmedet,
Hadd ölhesselek, édesem, tégedet.
Mutass már én hozzám (kegyes) engedelmet,
Hogy találhassam (?) meg végre (?) én szívemet.¹⁾

XVII.

Mint árva gerlicze...

1. Mint árva gerlicze, ki társától elvált,
Úgy kesergi magát, nyers ágakra nem száll.
Óhajt és kesereg, míg társára talál;
Buvát jelengeti mindennek, kit talál.
2. Így van én dolgom is s életemnek sorsa,
Mert bokros jajoknak imé vagyok fia.
Búbánat szívemet, mint víz partját, mossa.
Hervadni kezdtem, mint ősszel az rózsá.
3. Nincs árva fejemnek, nincs itt maradása.
Történik nem soká olyan változása
Szomorú szívemnek, mellyen elválása
Lesz, édesem, tölled, messze távozása.
4. Isten légyen hozzád, szerelmes rózsaszál!
Ennek virágjára ha valamely méh száll,
Édes ajakidon lépes mézet talál,
Mellyekkel gyakorta engemet táplálál.
5. Fáj szívem, hogy tölled meg kellekik válnom.
Szemeiddel látod: útra kell indulnom.
De utánnam, kérlek, ne siess, mert ottan
Engem meg nem találász, az hova bujdosom.
6. Nállad nélkül lesz már jóllehet életem
Az idegen földön, én édes szerelmem,
Ott is én te róllad el nem feledkezem,
Csak mikor testemből kimúlik a lelkem.

¹⁾ A Mátray-codex egyik XVII. sz.-beli énekének hatását lehet e csinos költeményen fölismereni. (*Thaly: Vitézi énekek. II. 244—247.*) Az itt olvasható 3. 6. 8. és 9. 10. strófák ugyanis a Thaly közölte vers négy első strófája után vannak alkotva.

7. Nem állhatom mégis: bocsánatot tölled
 Várok, édes rózsám, — tartassék életed.
 Hogy mostan itt éltem keserves életem,
 Méltatlan szolgáért élted keseregnet.
8. Hogy jöttem átkozott vad föld határára,
 Csak te fogadtál bé az te hajlékomba . . .¹⁾

XVIII.

Én te reád nem haragszom.

1. Én te reád nem haragszom, Édes kedves virágszálom. Noha tölled el kell válnom; Annak oka más, jól tudom. 2. Feketített gyászban szívem, Mert nincs nékem semmi kedvem; Mert elhagyott szép szerelmem, Kivel kedvem szerént éltem. 3. Siratnálak, hogyha szánnál; Megfognálak, ha megvárnál; Mint ezelőtt hozzám volnál; Mert nem nyugszik szívem másnál. 4. Oh, be nehéz madárt fogni, Olyan, mint szél után futni, Vagy szerencsét ingyen kapni.²⁾ Mellyet meg nem foghat senki. 5. Senki szíve ne örüljen, Míg madara nincs kezében. Ámbár légyen szoros helyben: Mert véletlenül elmégyen.	6. Hanem szívem kételkedve Ne menj az idegen földre; Mert ámbár menj olly nagy messze, Nem lesz nállam elfelejtve. 7. Sirva nézem elmentedet, Mert elvitted víg kedvemet. Megszakasztád víg szívemet: Nem kívánom életemet. 8. Én kedves kis galambomot, Kézhez tanult madárkámot, Ki szánt én orcámra csókot, Elszalasztám szajkócskámot. 9. Eltölt immár szabadságom, Elrejtett fényes napom. Felvirradását nem várom, Csak én magamot siratom. 10. Mint ősszel kis phülemüle, Ki megvan szegény rekesztve. Kinek elvált zengő nyelve: Nincs szegénynek csendessége.³⁾

¹⁾ Ez ének törzsfáját Thaly a nemz. múzeum kéziratárából közli 11 strófában. (*Vit. énekek*. II. kt. 367—370.) Erdélyi ugyanannak 6 strófáját közli a nép ajkáról. (*Népdalok és mondák*. I. 11—12.) A mi közlésünk 1. 2. és 6. strophája megegyezik mind az Erdélyi, mind a Thaly közlésével; az 5. strófa csak Thalynál van meg. A 3. 4. 7. és 8. egészen önálló s úgy látszik, ismeretlen bujdosónk szerzeménye, ki a felhasznált régiebb költemény egyes kifejezése is sokat módosított.

²⁾ A. m. az eltűnő szerencse után hiában kapni. Ingyen: hiában.

³⁾ Szencsey György dalkönyve tartotta legteljesebben fenn a XVII. sz.-ból ez éneket. Egy régi vásári nyomtatvány is megőrizte s úgy látszik, ez uton ter-

XIX.

Megjelentem panaszimat . . .

1. Megjelentem panaszimat, Eléskámlálom bosszúmat, Értsed méltó haragomat. Igy kezdem el szavaimat :	6. Nagy örömem siralomra, Régi kedvem sohajtásra — Kit nem felejthetek soha! — Fordult nekem bánatimra.
2. Nem élsz mindenkor kedvedre : Bú száll valaha szívedre. Akkor jutok még eszedbe, Mikor bú száll te szívedre.	7. Nincs olly öröm, ki végtére Ne forduljon keserűre. Ne örüljön senki szíve, Míg madara nincs kezébe.
3. Mikor isméretlen voltam, Veled sokat nem szólhattam. Éretted nem óhajtoztam, Éjjel-nappal megnyuguttam.	8. Sírva nézem elmentedet, Nem kívánom életemet. Illy bú szállotta szívemet, Hogy nem látlak, édesemet. ¹⁾
4. Akkor kell vala így tenned, Velem soha nem beszélned. Szép szavaid kémélleled, Szemeddel reám se nézned.	9. No hadd légyen, nincs mit tennem. Búban borult árva fejem, Noha bizony fáj az szívem, Mert álnokságod nem hittem.
5. Csalárdsággal megköötöztél, Szerelmed rabjává tettél. Mutattad, mintha szeretnél Engem inkább mindeneknél.	10. Nincsen immár egyéb hátra : Viselj gondot te magadra ; Tarts számot rám sajátodra, Kedves liliumszálodra ! ²⁾

jedt el az egész országban. Thaly e két példány egybevetése után 13 szakban közli. (*Vit. énekek.* II. 99—102.) Erdélyinek is beküldtek Debreczenből és Hevesből 9 versszakot (*Népdalok.* I. 32—33.); míg Kriza közlése a Homorodkörnyékről már csak 4 szakra olvadt. (*Vadrózsák.* I. 97—98.) Sóllyosi dalkönyvében a 6. 7. 9. és 10. strophá s az 5-iknek fele egészen elűt a többi varianstól s ezen kívül is még több kifejezésen módosított az ismeretlen költő, ki a 9. és 10-ik strophát, úgy látszik, az „*Ifjúság mint sólyommadár*“ kezdetű szintén igen elterjedt XVII. sz.-beli ének 2. és 3-ik szakából alkotta. (Lásd *Thaly: Vit. énekek.* II. 91.)

¹⁾ A 7. és 8. versszak az imént közölt „*Én te redő . . .*“ 5. és 7. szakára emlékeztetnek.

²⁾ „E mind tartalmilag, mind alakilag gyönyörű költeményt,“ mint Thaly mondja, Szencsey dalkönyve őrizte meg legteljesebb alakban 14 strophával a a XVII. századból. (*Vitézi énekek.* II. 137—140.) Ezekből Udvarhelyszéken ma is él a nép ajkán 8 strophá. (*Vadrózsák.* I. 44—45.) A mi közlésünk és a Krizáé közt az 1. és 5. versszakot kivéve semmi hasonlatosság nincsen. A Thalyéval is

XX.

Tudós bölcsek . . .

1. Tudós bölcsek, kik ez széles föld felett laktok,
Ég járásit, föld forgásit kik vizsgáljátok,
Hét plánéták járásiból jövendőt mondtok,
Természetből sok dolgokat megmagyaráztok!

2. Mondjátok meg, mi az oka: fojt keserűség;
Mert kit szívem szívvel ¹⁾ szeret, kemény lángban ég...
Éjjel-nappal szorongatja szívemet kétség;
Mondjátok meg, kénaimnak mikor leszen vég?

3. Csuda dolog, sok szép közül csak ez egy tetszik:
Diána is Helenánál szebbnek ismértük,
De látom, árva fejemmel szerencse játszik,
Addig, míg éltem fonalát Párkák elmetszik.

4. Sok búval van rakva szívem még éjszaka is;
Azért nem nyughatom éjjel, ha aluszom is.
Homályos nekem mindenkor az fényes nap is;
Könyveznek utazásimban talám az fák is.

5. Nem nyughatom, csak bujdosom, mint sebes szarvas;
Mert kit szívem szível, szeret, kemény éles vas.
Tekénteti éles fegyver; szíve is avas.
Beszédében hideg hozzám, mint hideg havas.

6. Érjed (*így!*) végét életemnek, sok kinaimnak.
Tudom, bizony végének is kell lenni annak.

csak az 1. 3. 4. és 5. str. s a 9-ik szak 1-ső sora egyezik, a többi, úgy látszik, mind az erdélyi költő leleménye. Ismeretlen költőnk az eredeti költemény alap-hangulatát is egészen megváltoztatta, a panaszló szerelmes (úgy látszik leány) nála nem fenyeget bosszúval, sőt végül is állandó szerelemlről biztosítja távozó kedvesét.

Közelebb Háromszékről, Sepsi-Köröspatakról, jött kezemhez ez érdekes éneknek egy újabb változata, mely a Szencsey-féle dal öt utolsó szakát tartalmazván (a 6-ik vers közbevegyítésével), épen fennebbi közlésünket egészítené ki, ha a különböző tartalom a kettévált költeményt egymástól merőben el nem különítené. (V. ö. *Költő Sámuel: Világi énekeskönyv.* 1854. 14—15. l. Unitár. főiskola tulajdona.)

¹⁾ Egy másik másolatban, ugyancsak Sólymosinál: szívből szeret.

Nem köszönöm ajándékát Venus asszonynak;
Nem örülök hizelkedő, rát Cupidónak.

7. Lidiában praedán felnőtt fene oroszlány,
Avagy fene tigris, ki csak piros vért kíván,
Pusztán talált praedájával rutabbul nem bán:
Kösziklánál keményebb szív, ki engem nem szán.¹⁾

XXI.

Oh, te kedves phülemüle . . .

1. Oh, te kedves phülemüle, Zengedező méhecske. Szépecske, fehér lepécske. Szállj szívemben gerliczécske, Szépecske!	3. Az te szép termetedért, Majd meghalok én azért: Frissen álló derekadért. Szánj hát, szép violám, azért Engemet.
2. Az én szolgálatomat, Minden barátságomat. Ha vésszed én jóvoltomat, Adom néked én magamat, Galambom!	4. Mint Paris Helenáért, Megholtanak egymásért. Én is kész vagyok rózsámért, Egyetlen egy rubintomért Meghalni . . .
5. Mert te engem megszánál,
Nagy búmban el nem hagyál:
Mert ölelvén megcsókolál;
Magadnaktársul vallál
Engemet.²⁾

¹⁾ Az akadémia kéziratárából és a Jankovich gyűjteményéből *Vitézi énekek* II. kt. 332. lapján közölt ének változata ez, annyi különbséggel, hogy Sólymosi följegyzésében egyes kifejezések módosítva, a strófiák összeforgatva és az 1. 3. és 6-ik számúval megtöltve vannak.

²⁾ A Mátray-codex egyik XVII. sz.-beli virágénekéből van formálva. A költő eljárása itt sokkal tanulságosabb, hogysen a két dalocska egybevetését elmulasztanók. A Thalynál (*Vitézi énekek*. II. 248—250.) 10 versszakot kitevő költemény három első szaka így hangzik:

1. Oh, kedves filemilécske, Zengedező raj, méhecske, Szépecske, fehér menyecske: Szánd szívem — szintén ideje.	Ha vésszed én jóvoltomat: Néked adom én magamat!
2. Ajánlom szolgálatomat, Mindenben barátságomat.	3. Jöjj be, hadd lássam személyed: Tenéked ékes termeted. Csókoljam gyenge szemedet, Mert meghalok majd éretted . . .

XXII.

Jaj, szerelmem . . .

1. Jaj, szerelmem, töllem elmégy! ¹⁾ Valjon ki volt az az irigy, Ki ezt okozta, hogy így tégy, Ekképpen töllem bucsút végy?	Bánat tűze bennem éled: Mért szívemet így terheled.
2. Nállam kedves lám csak te vagy, Hogyha szeretsz, velem maradj. Édes madár el ne szaladj; Engem illy nagy búra ne hagyj.	5. Remésemem vala benned; De látom, már el kell menned. Esetimet (?) megvetted, Melylyel lehetek ellened.
3. Nállam felnőtt szép virágszál, Minden örömem té valál: Mi az oka, hogy megcsalál? Talám ugyan megutálál.	6. Légy immár jó egészségben, Isten gondviselésében. Ha nem láthatsz az életben, Megláthatsz még az egekben.
4. Jaj, mint maradok el tölled. Hogy el nem mehetek véled! . . .	7. Isten áldjon hűségédért, Tekintsen kegyességédért: Kiért áldja meg életedet, Vigye mennyégbe lelkedet.

XXIII.

Megbolondult e világ.

1. Megbolondult ez világ, Fegyverben az ország. Elmult az szép békesség, Támadt sok ellenség. Összevesztek királyok, Nagy hatalmas császárok, Úri méltóságok.	Készen minden vármegye, Az országnak jobb része, Mert <i>kételen</i> velle.
2. Szegény Magyarország is Bánatját ujjíttja, Mert királyné asszonyom Táborban hivatja.	3. Katonát ad nemesség, Hajdút az szegénység. Sanyargatja mindenütt Oket az nagy inség. Lovat, szablyát, karabélyt, Bagaria pantallért, Készít nekik mundért.

Látni való, hogy költőnk dallamosabb sorokba kezdte formálni a sokkal régiebb éneket. Munkája közben a 3-ik strófának eszméje annyira megnyerte tetszését, hogy ismételten is kifejezi, mennyire kész volna ő meghalni kedveséért. Egy újabb önálló versszakkal aztán befejezi az egész csinos költeményt.

¹⁾ A lány panaszol itt búcsúzó kedvesének. „Isten hozzád Magyarország“ kezdetű búcsúénekekhez csatolva találtuk. Ez megjelent Thalynál is (*Vit. ének.* I. 292.), Erdélyimél is (*Népdalok.* I. 353.) s újra közlése felesleges.

4. Búslalkodik, bánkodik
 Az gazda magában,
 Mert kételen-kelletlen
 Nyul az ládájában.
 Eléviszi erszényét,
 Számlálgatja sok pénzét.
 Régi keresményét.
- *
5. Jó bort kezdett Monorban
 Most az csaplárosné.
 Rajta iszik s vigan van
 Nyalka katonáné.
 — Jer bé, rózsám, katonám,
 Járjunk egy pár tánczot!
 Huzzad cigány az nótát,
 Ne kéméljéd az hurját,
 Megadom az árrát!
6. Az uramnak nem maradt
 Semmire valója.
 Elöl-hátul kilátszik
- Füstös dudolója.
 Nekem is nincs ingeeském,
 Megrongyollott pendelykém:
 Kilátszik az micském.
7. Megeheti az uram
 Az száraz kinyért is.
 Megihatja reája
 Az rossz kútvizet is.
 Nem szerettem az dolgát,
 Ebül forgatja magát:
 Nem rugja az donyhát.
8. Ez éneket szerzette
 Egy idegen legény.
 Hódos nevű helységben
 Ki vala jövevény.
 Ezerhétszáznegyvenben,
 Nyolczadik Novembrisben,
 Thordavármegyében ¹⁾

Ily „párversnek“ csak az imént is közöltük egy jellemző példáját. (XXII. sz. ének, hozzácsatolva „Isten hozzád Magyarország“ cz. búcsúénekekhez. Lásd a XII. számút is.) Sólymosi dalkönyvből múlt évi közleményünkben is bemutatunk két hasonlót. („A deák dicsé-

¹⁾ E nevezetes korfestő költemény — a „moriamur“ népies illusztrációja — megvan Horváth Ádám írott dalkönyvében, úgy a nemz. múzeum régi nyomtatványain s Jankovich gyűjteményében többszörösen. Közli Thaly is (*Vitézi énekek*. I 270—277) s Thalytól alig eltérőleg Erdélyi is (*Népdalok és mondák*. III. kt. 116—120.) Mind a Thaly, mind az Erdélyi közlése 20 strophából áll. Mi a Sólymosinál fentartott rövid variáns közre adását több tekintetben szükségesnek ítéltük. Mert először is élő tanúbizonyosságul szolgál, mennyire közvagyonnak tekintették még csak a múlt században is az idegen földön eltanult énekeket. Másodszor meglepő példáját adja, mily gyorsan eljutott, alig pár hónap alatt, a Duna-környéki ének a távol Erdélybe is. Harmadszor megtanuljuk azt is belőle, hogy a „hódosi jövevény“ költői tapintata elégnek tartotta csak a négy első strophát venni át a felette hosszú költeményből s még három mást válogatván össze, megtoldotta ezeket az ő konyháján költi negyedikkel s ily módon egy négy strophájú víg hangú félkölteményt állított az előbocsátott négy szomorú stropha mellé. (Thalynál és Erdélyinél a 15-ik strophával válik a költemény kétfelé.)

rete“, Rigócskám, rigócskám.“) A nagyhirű Esterházy Pál herceg énekei között is („E. Pál kedves táncza,“ *Irodalomtört. Közlemények*, 1892. 144—146.) találtunk egy figyelemre méltót, hol a komolyabb hangú énekre, a költő szerint, „Az ugrója“ következik. A népdalgyűjteményekből szintén nem kevés ide tartozó példát sorolhatnánk fel. (*Erdélyi: Népd. és mondák*. I. kt. 52. 53. 164. 181. 182. — III. kt. 1—2. 4. 11—12. 15. 16. l. — *Vesd össze: I. kt. 155—157. l. — Arany-Gyulai: Népkölt. gyűjt.* II. kt. 285—294. — *Thaly: Vit. énekek*. I. kt. 316—317. 341—351. stb.)

E páros versekre, mint a magyar népies költészet egyik érdekes és jellemző sajátására, tudtommal mindeddig semmi figyelmet sem fordított irodalmunk. Talán a két részre való magyar népénekek és a magyar csárdás-táncz kétféle változata közt némi összefüggés is kereshető... Ez összefüggés kiderítése nem volna hálátlan feladat a magyar népjellem gondosabb tanulmányozójának.

KANYARÓ FERENCZ.